

A KÍNAI NÉPKÖZTÁRSASÁG ÁLLAMBERENDEZKEDÉSÉNEK VIZSGÁLATA

OTDK-dolgozat

Társadalomtudományi szekció

2012

Jelige: ANA 302

Tartalomjegyzék

Bevezetés	4
A dolgozat tárgya, felépítése, célkitűzései.....	4
A Kínai Népköztársaság a kezdetektől napjainkig	5
Alkotmányfejlődés.....	7
A Kínai Népköztársaság államberendezkedése	9
Az Országos Népi Képviselői Nagygyűlés és Állandó Bizottsága.....	9
A Kínai Népköztársaság elnöke.....	12
Az Államtanács.....	14
A Központi Katonai Bizottság	16
A fegyveres erők különböző ágazatainak parancsnoksága.....	17
A Legfelsőbb Népi Bíróság	19
Legfőbb Népi Ügyészség.....	21
A Kínai Népköztársaság pártrendszere és választási rendszere.....	21
A Kínai Népköztársaság pártrendszeréről általánosságban	21
A Kínai Kommunista Párt.....	22
A kommunista párt strukturálódása	22
A Kínai Népköztársaság választási rendszere	24
A Kínai Kommunista Párt vezető szerepe	26
Országos Népi Képviselői Nagygyűlés	26
Az Államelnök.....	27
Központi Katonai Bizottság.....	27
Népi Bíróságok és Népi Ügyészségek	28

Konklúzió.....	29
Irodalomjegyzék:	32

Bevezetés

A dolgozat tárgya, felépítése, célkitűzései

A Tudományos Diákköri Konferenciára készített dolgozatomban a Kínai Népköztársaság államberendezkedését vizsgálom, továbbá ezzel kapcsolatban felmerült kérdéseket próbálom megválaszolni a Kínai Népköztársaság alkotmányának elemzése és a vonatkozó szakirodalom feldolgozása által.

Dolgozatom első részében röviden leírom a Kínai Népköztársaság kialakulását, és az ország alkotmányának fejlődését, ezt követően rátérek a Kínai Népköztársaság államberendezkedésének vizsgálatára, bemutatom az államigazgatási szervek felépítését és működését. Az általam vizsgált szervek a következők:

- Az Országos Népi Képviselői Nagygyűlés és Állandó Bizottsága
- A Kínai Népköztársaság elnöke
- Az Államtanács
- A Központi Katonai Bizottság
- A Legfelsőbb Népi Bíróság
- A Legfőbb Népi Ügyészség

Az állami szervek bemutatása után rátérek a Kínai Népköztársaság pártrendszerének és választási rendszerének vizsgálatára, ezen belül részletesen foglalkozom a Kínai Kommunista Párttal.

Dolgozatomban alapvetően három fő kérdésre keresem a választ. Ezek az alábbiak:

1) Milyen politikai erő irányítja a Kínai Népköztársaságot, milyen társadalmi csoport kezében összpontosul a kormányzó hatalom?

2) A kormányzó erő milyen eszközökkel, milyen államberendezkedés segítségével, milyen kormányzati módszerek révén végzi az ország irányítását?

3) A Kínai Népköztársaságban a kormányzás, az államigazgatás az alkotmányában foglaltaknak megfelelően, alkotmányos keretek között folyik-e?

A Kínai Népköztársaság a kezdetektől napjainkig

A XX. század első fele zűrzavaros időszak volt Kína életében. Gyakoriak voltak a lázadások és a politikai zavargások, különböző erők versengtek a hatalomért. A II. világháborút követően polgárháború dúlt az országban, melyből a Mao Zedong (Mao Cse-tung) által vezetett Kínai Kommunista Párt és a párt által irányított fegyveres erők kerültek ki győztesen. Ennek eredményeképpen 1949. október 1-én a pekingi Tiananmen-téren ünnepélyesen bejelentették a Kínai Népköztársaság megalakulását.

A Kínai Népköztársaság totalitárius államként jött létre. Elsődleges cél volt a lakosság teljes ellenőrzés alá vonása, valamint a társadalmi-gazdasági átalakítás végrehajtása. A kínai kommunisták a jogi struktúrát a politikai szükségleteiknek rendelték alá, és a törvények osztálytermészetét hangsúlyozták.¹

Megalakult a Népi Politikai Tanácskozó Testület, amely az úgynevezett demokratikus pártokat, a szakszervezeteket, a különböző tömegszervezeteket, a hadsereg vezetését, a kisebbségek és a külföldön élők képviselőit és a párton kívüli tekintélyes személyeket is magába foglalta. A testület törvényben rögzítette a központi kormány megszervezésének szükségességét. Megválasztotta a Központi Népi Kormány kormányzótanácsát, melynek élére Mao Zedong került. Ezen kívül elfogadta a testület a *Kínai Népi Politikai Tanácskozó Testület Közös Vezérelve*i című dokumentumot, amely 1954-ig ideiglenes alaptörvényként funkcionált.

A programban megnyilvánult a régi renddel való leszámolásra irányuló törekvés, valamint egy gazdaságilag és társadalmilag is új rendszer kiépítésének az igénye. Ezt tükrözi a dokumentum 17. cikkelye is, amely rendelkezik arról, hogy a „reakciós Kuomintang-kormányzat valamennyi népelnyomó törvényét, rendeletét és bíróságát” meg kell szüntetni, és „a nép érdekeit védelmező törvényeket és rendeleteket” kell hozni, ugyanakkor meg kell teremteni „a népi igazságszolgáltatás rendszerét.” A program magába foglalta a végrehajtandó feladatokat is, vagyis az imperialista hatalmak kiváltságainak felszámolását, a bürokratikus tőke államosítását, a földosztás végrehajtását, az állami és szövetkezeti tulajdon, valamint a munkások és parasztok gazdasági érdekeinek védelmét, és legfőképpen az ország gazdasági fejlesztését, vagyis ipari állammá történő alakítását.²

¹JORDÁN 1999: 5-15.

²VÁMOS 2006a.

Erre tett – katasztrofális következményekkel járó kísérletet Mao Zedong 1958-ban, amikor meghirdette a „nagy ugrás” elnevezésű gazdasági és társadalmi mozgalmat, melynek fő célja a mezőgazdasági berendezkedésű Kína átalakítása, és fejlett ipari orszaggá válása. Ennek érdekében a paraszti gazdaságokat összevonták, és úgynevezett népi kommunákat alakítottak ki, a városokban pedig erőltetett iparosítás vette kezdetét, mindent alárendeltek a vastermelés növelésének, hatalmas beruházásokat indítottak. A fejletlen kínai gazdaság nem tudott lépést tartani ekkora mértékű erőltetett fejlesztéssel, így a „nagy ugrás” sikertelen volt, és totális gazdasági összeomláshoz vezetett.

A „nagy ugrás” kudarca Mao tekintélyének csökkenését hozta magával, és Mao nem szívesen látta politikai riválisainak fokozatos előtérbe helyeződését. Mao Zedong ösztönzésére széleskörű mozgalom indult a lakosság körében. A lakosság egy része úgynevezett vörös gárdákba tömörült és átvette a hatalmat az intézményekben, a régi kulturális értékeket elpusztították, meghurcolták az értelmiségieket, és Mao egyeduralmának megerősítése érdekében tevékenykedtek. Amikor már kezelhetetlenné vált a zűrzavar katonai közigazgatást vezettek be.³

Nem sokkal Mao halála után DengXiaoping lett a Kínai Népköztársaság első számú vezetője, és volt az, aki elindította az országot a fejlődés útján. 1978-ban meghirdette a „reform és nyitás” (*gaigekaifang*) politikáját, melynek célkitűzéseit a „négy modernizáció” foglalta össze, vagyis a mezőgazdaság, az ipar, a tudomány és technológia, valamint a hadsereg fejlesztése által növelte az ország gazdasági erejét és nemzetközi befolyását. Ennek a politikának az alapját képezte az, hogy a szocialista rendszerben engedélyezték a magántulajdont és a kapitalista gazdaság egyes elemeit.⁴

A „reform és nyitás” politikája által a kínai gazdaság jelentősen átalakult, és példátlanul gyors fejlődést produkált a '70-es évek végétől kezdődően. A „reform és nyitás” politikájának 1978-as kezdete óta Kína GDP-je évente átlagosan hozzávetőleg 10%-kal nőtt. Ennek következtében Kína a világ második legnagyobb gazdaságává lépett elő.⁵

³ VÁMOS 2006b.

⁴ ONGO.

⁵ JORDÁN 1999: 5-15; P. SZABÓ 2011a: 149-162.

Alkotmányfejlődés

Már a császári dinasztiákra is jellemző volt, hogy egyre korszerűbb koncepciókat dolgoztak ki a birodalom struktúrájával összefüggésben, különféle (főként konfuciánus sajátosságokat magán viselő) könyvekben, írásművekben írták le az állam ideális struktúráját, a különböző funkciókat, az állami ügyek intézésének alapelveit. Ugyanakkor ezek az írásművek nem voltak törvénykönyvek, távol álltak a nyugati típusú alkotmányoktól. Alkotmány kidolgozására nem került sor egészen a XX. század elejéig, amikor is elengedhetetlenül szükségessé vált. Az alkotmány biztosította a hatalom legitimációját, az ország modernizációját, a gazdaság megerősítését és a nemzeti egység megteremtését.

A Kínai Népköztársaság kikiáltása után a Népi Politikai Tanácskozó Testület által létrehozott *Kínai Népi Politikai Tanácskozó Testület Közös Vezérelvei* című dokumentumotismerték el alaptörvényként egészen 1954-ig. A szocializmusra való áttérésnek, és a politikai konszolidációnak az egyik fontos alapidokumentuma volt ez az alkotmány. 1953. január 13-án a Központi Kormánytanács létrehozott egy bizottságot az alkotmány megalkotására. A bizottság elnöke Mao Zedong volt. Az elkészült tervezetet 1954. szeptember 23-án terjesztették az Országos Népi Képviselői Nagygyűlés elé. Ez az alkotmány az 1936-os szovjet alkotmány alapján készült. Az alkotmány preambuluma hangsúlyozta, hogy ez az átmeneti időszak, a szocializmusra való áttérés alkotmánya.

A „kulturális forradalom” utolsó időszakában, viszonylag későn, 1975-ben keletkezett egy új államhatalmi koncepciót megfogalmazó alkotmány. Az új alkotmány szükségességét ZhangChungiao így indokolta: „Az elmúlt 20 év gyakorlata bebizonyította, hogy az alkotmány helyes volt. Fő elvei még ma is elfogadhatóak. Azonban Kína politikájában, gazdaságában és kultúrájában, valamint nemzetközi kapcsolataiban 1954 óta óriási változások történtek, s így az alkotmány egyes részei már nem megfelelőek.”

1978-ban, csupán néhány évvel a korábbi alkotmány létrejövetelét követően, új alkotmány született. Ennek oka, hogy a két alkotmány létrejövetele közötti rövid időszakban számos fontos személyi, és ezzel összefüggésben ideológiai változás történt. Elég csak Mao Zedong halálára, és a „négyek bandájának” perbe fogására gondolnunk. Ez az alkotmány ugyanakkor még részben tovább viszi a „kulturális forradalom” eszmeiségét.

1982-ben fogadták el a jelenleg is hatályban lévő alkotmányt. A dinamikus ütemben zajló gazdasági fellendülés, a személyi változások és a „négy modernizáció” végrehajtásának

elindítása révén szükségessé vált egy új alaptörvény kidolgozása. Az új alkotmány legfontosabb alapelvei a következők:

- Ragaszkodás a „négy alapelv”-hez
- Koncentráció a szocialista modernizációra
- Építeni a szocialista morált, mert ezáltal valósítható meg az anyagi fejlődés
- A polgárok alapvető jogainak a biztosítása a szocialista demokráciának és jogrendszernek megfelelően
- Népi gyűlések rendszerének erősítése, hatalmának bővítése
- Nemzetiségi autonómia fejlesztése
- Politikai hatalom erősítése
- Törvény előtti egyenlőség
- Személyi méltóság védelme

Mindent összefoglalva elmondható, hogy az 1982. december 4-én elfogadott alkotmány megfelelő jogi alapot teremtett az ország modernizációjának elindításához. Liberálisabb gazdaságpolitikát tett lehetővé, sokkal pontosabban körülhatárolta az egyes államigazgatási szervekhez, funkciókhoz kötődő feladat- és hatásköröket, de továbbra is elvetette a hatalommegosztás koncepcióját. Ezt az alaptörvényt a megalkotása óta négy alkalommal módosították: 1988-ban, 1993-ban, 1999-ben és legutóbb 2004-ben.⁶

⁶ TNPCPRC (1).

A Kínai Népköztársaság államberendezkedése

Az Országos Népi Képviselői Nagygyűlés és Állandó Bizottsága

A Kínai Népköztársaság alkotmánya értelmében a hatalom legfőbb birtokosa a nép. A nép hatalomgyakorlásának legfőbb szerve az Országos Népi Képviselői Nagygyűlés, illetve a Helyi Népi Képviselői Nagygyűlések. Ezek a szervek választás útján jönnek létre, és az alkotmány szerint a nép ellenőrzési jogkörrel rendelkezik felettük. Az Országos Népi Képviselői Nagygyűlés az államhatalomnak az a szervezeti formája, ahol a nép a jogait gyakorolhatja az ország irányítását illetően. Az állampolgárok választások útján képviselőket választanak, és ők gyakorolják a hatalmat az állampolgárok nevében, összhangban a demokratikus centralizmus alapelveivel.

Az Országos Népi Képviselői Nagygyűlés a Kínai Népköztársaság legfőbb államhatalmi szerve. Ennek állandó testülete az Országos Népi Képviselői Nagygyűlés Állandó Bizottsága. Ez a két szerv a törvényhozó hatalom birtokosa az államban. Az Országos Népi Képviselői Nagygyűlés közvetlenül a Központi Kormány alatt álló tartományok, autonóm régiók, települések képviselőiből, valamint a különleges közigazgatási régiók és a fegyveres erők által választott küldöttekből áll. A Hatodik Országos Népi Képviselői Nagygyűlés óta a küldöttek száma nem haladhatja meg a háromezer főt. Az Országos Népi Képviselői Nagygyűlés és Állandó Bizottsága rendelkezik törvényhozó, döntéshozó, felügyeleti, választási és visszahívási jogkörrel.

Mindezek értelmében az alkotmány felruházza az Országos Népi Képviselői Nagygyűlést a legmagasabb pozícióval, így széles feladat- és hatáskörrel rendelkezik. Jogában áll:

- Módosítani az alkotmányt.
- Ellenőrizni az alkotmány betartását.
- Törvénybe iktatni és módosítani a bűncselekményekre, az állami szervezetekre és az egyéb fontosabb területekre vonatkozó sarkalatos törvényeket.
- Megválasztani a Kínai Népköztársaság elnökét és alelnökét.

- Megválasztani a miniszterelnököt a Kínai Népköztársaság elnökének javaslata alapján.
- Dönteni a miniszterelnök, a miniszterelnök-helyettesek, az államtanácsosok, a minisztériumok és a bizottságok vezetésével megbízott miniszterek, továbbá az Állami Számvevőszék vezetőjének és az Államtanács főtitkárának jelöléséről a miniszterelnök javaslata alapján.
- Megválasztani a Központi Katonai Bizottság elnökét, illetve az elnök javaslata alapján dönteni a Központi Katonai Bizottság többi tisztségviselőjének megválasztásáról.
- Megválasztani a Legfelsőbb Népbíróság elnökét.
- Megválasztani a Legfőbb Népi ügyészség főügyészét.
- Megvizsgálni és jóváhagyni a nemzetgazdasági és társadalomfejlesztési tervet, valamint jelentést készíteni annak végrehajtásáról.
- Megvizsgálni és jóváhagyni az állami költségvetést és jelentést készíteni annak végrehajtásáról.
- Módosítani vagy megsemmisíteni az Állandó Bizottság által hozott nem megfelelő határozatokat, törvényeket.
- Jóváhagyni a tartományok, autonóm területek, közvetlenül a központi kormányzat alá tartozó városok létrehozását.
- Dönteni a különleges közigazgatási területek felállításáról, és meghatározni az ottani rendet.
- Dönteni háború és béke kérdésében.
- Visszahívni, vagy felmenteni hivatalából a Kínai Népköztársaság elnökét vagy alelnökét, Miniszterelnökét, az Állandó Bizottság, az Államtanács és a Központi Katonai Bizottság tagjait, a Legfelsőbb Népi Bíróság elnökét és a Legfőbb Népi Ügyészség főügyészét.
- Egyéb feladatokat ellátni az államhatalom legfőbb szerveként.

Az Országos Népi Képviselői Nagygyűlés és az Állandó Bizottság tagjainak megbízatása 5 évre szól. A plenáris ülés évente egyszer kerül megrendezésre. Az év többi részében a hozzávetőleg 175 fős Állandó Bizottság látja el az Országos Népi Képviselői Nagygyűlés munkáját.

Az Állandó Bizottság tagja az elnök, az alelnök, a főtitkár és az Országos Népi Képviselői Nagygyűlés választott képviselői, akik ez idő alatt nem vállalhatnak munkát államigazgatási, bírósági vagy bűnüldöző szervnél. Hivatalosan ők képviselik

- a Kínai Kommunista Pártot;
- más politikai pártokat és hazafias és demokratikus személyeket, akik nem tagjai egyik politikai pártnak sem;
- a munkavállalók, a fiatalok és a nők társadalmi szervezeteit;
- a Népi Felszabadítási Hadsereget;
- és minden olyan etnikai kisebbséget, mely tagjainak a száma meghaladja az egymillió főt.

Hivatali idejük öt évre szól, legfeljebb egyszer választhatók újra. Általában kéthavonta egyszer üléseznek. Az Állandó Bizottság munkáját az Országos Népi Képviselői Nagygyűlés ellenőrzi, így beszámolási kötelezettséggel tartozik felé. Feladat- és hatáskörébe tartozik

- az alkotmány és a törvények értelmezése; (egyfajta alkotmánybírósági szerepkör)
- az alkotmány megvalósulásának felügyelete;
- az alapvető törvényeken kívül eső törvények megalkotása és módosítása;
- az Országos Népi Képviselői Nagygyűlés ülésszakán kívül eső időben az alapvető törvények kiegészítése és módosítása, amennyiben a módosítások és kiegészítések nem ellentétesek az eredeti törvény alapelveivel;
- az Államtanács azon határozatainak, rendeleteinek, közigazgatási szabályozásainak hatályon kívül helyezése, amelyek ellentétesek az alkotmánnyal, vagy a törvényekkel;

Az Országos Népi Képviselői Nagygyűlés további hat bizottsággal is rendelkezik. Ilyen a Nemzetiségi Bizottság, a Jogi Bizottság, a Pénzügyi és Gazdasági Bizottság, az Oktatási, Tudományos, Kulturális és Közegészségügyi Bizottság, a Külügyi Bizottság, és a Külföldön Élő Kínaiak Bizottsága. Az említett szervek mellett üléseznek ideiglenes és különleges bizottságok is.

A Különleges Bizottságok az Országos Népi Képviselői Nagygyűlésnek szintén alárendelt bizottságai és az Állandó Bizottság irányítása alatt állnak. Állásfoglalást fogalmaznak meg, vagy törvényjavaslatokat tanulmányoznak, értékelnek és terveznek.

Az Általános Ügyek Hivatala, a Jogalkotási Munkabizottság és a Költségvetési Bizottság szintén az Országos Népi Képviselői Nagygyűlés szervei.⁷

A Kínai Népköztársaság elnöke

Az alkotmány szerint a Kínai Népköztársaság elnöke az Országos Népi Képviselői Nagygyűlés és az Állandó Bizottság döntéseit követve végzi munkáját. A külügyi kapcsolatokban, a protokolláris eseményeken, az állami rendezvényeken az elnök az állam legfőbb képviselője. Ceremoniális és szimbolikus szempontból ő tölti be a legmagasabb tisztséget az országban.

Az elnöki apparátus független az államapparátustól, de ugyanakkor mégis szerves részét képezi az államszervezetnek. A kínai államfői rendszer egy kollektív vezetői rendszer, mert az államfő az Országos Népi Képviselői Nagygyűlés alá van rendelve és közvetlenül attól kap utasításokat.

Az alkotmány értelmében a Kínai Népköztársaság elnöke rendelkezik belpolitikai és külpolitikai feladatokkal is.

Belpolitikai funkciók és hatáskörök:

- Kihirdeti az Országos Népi Képviselői Nagygyűlés vagy az Állandó Bizottság határozatait és törvényeit.
- Kinevezi, illetve felmenti tisztségéből a miniszterelnököt, a miniszterelnök-helyetteseket, az államtanácsosokat, a minisztériumok vagy bizottságok vezetésével megbízott minisztereket, az Állami Számvevőszék vezetőjét és az államtanács főtitkárát.
- Tiszteletbeli címeket adományoz.
- Rendkívüli kegyelmi határozatokat, illetve mozgósítási rendeleteket bocsát ki .
- Háborús helyzetet vagy rendkívüli hadi állapotot hirdethet ki

Külpolitikai funkciók és hatáskörök:

⁷ YIN 2010: 39-65; LCCS (1); TNPCPRC (2).

- A Kínai Népköztársaság nevében fogadja a külföldi országok diplomatáit.
- Kinevezi vagy visszahívja a külföldre akkreditált képviselőket.
- Megerősíti vagy megszünteti a külföldi államokkal megkötött szerződéseket és lényeges megállapodásokat az Országos Népi Képviselői Nagygyűlés vagy az Állandó Bizottság döntései alapján.

Az 1982-ben elfogadott alkotmány kimondja, hogy az alelnök segíti az elnököt teendőinek ellátásában és így gyakorolhat bizonyos elnöki feladatokat és hatásköröket. Ha az elnöki szék megüresedik, az elnök teendőit a ciklus végéig az alelnök látja el. Amennyiben az alelnöki pozíció üresedik meg, az Országos Népi Képviselői Nagygyűlés választ egy új alelnököt. Abban az esetben, ha az elnöki és alelnöki hivatal is megüresedik, az Országos Népi Képviselői Nagygyűlésnek választania kell egy új elnököt és egy új alelnököt. Amíg ez nem történik meg, az Állandó Bizottság elnöke tölti be ideiglenesen az elnöki funkciókat.

A Kínai Népköztársaság elnökét és alelnökét az Országos Népi Képviselői Nagygyűlés választja. Hivatali megbízásuk öt évre szól és egyszer újraválaszthatók. Az alkotmány értelmében a jelölteknek két feltételnek kell megfelelniük. Az egyik, hogy a Kínai Népköztársaság állampolgárának kell lennie, aki aktív és passzív választójoggal egyaránt rendelkezik. A másik feltétel életkorhoz kötött, hiszen csak az indulhat az elnöki posztért, aki betöltötte 45. életévét. Az 1982-ben elfogadott alkotmány emelte ezt a kritériumot 35-ről 45 évre. Az indoklás szerint az elnöki poszt hatalmas jelentőséggel bír, így aki ezt be kívánja tölteni, annak politikailag érettnnek kell lennie, gazdag szakmai tapasztalattal kell rendelkeznie, és jó hírnévnek kell, hogy örvendjen és ezek a feltételek nehezen teljesíthetők egy bizonyos kor alatt.⁸

Az elnök és az alelnökválasztás folyamata a következő:

1. Az Országos Népi Képviselői Nagygyűlés vezetése előterjeszti az elnöki és alelnöki jelöltek listáját.
2. A jelölti lista az Országos Népi Képviselői Nagygyűlés képviselői elé kerül mérlegelésre. Ekkor az Országos Népi Képviselői Nagygyűlés vezetősége bemutatja a jelölteket és válaszol a képviselők által feltett kérdésekre. A képviselők javasolhatnak további jelölteket is a posztok betöltésére.
3. A vezetőség, a képviselők többségének véleményével összhangban meghatározza a végleges jelöltlistát és elkészítteti a szavazólapokat.

⁸ TNPCPRC (3).

4. Az Országos Népi Képviselői Nagygyűlés lefolytatja a választásokat titkos szavazólapok kitöltése által.

A szavazatok több mint fele szükséges a győzelemhez. Az egyes jelöltekre leadott szavazatok számát és a választás eredményét azonnal kihirdetik.⁹

Az Államtanács

Amint azt az alkotmány is meghatározza, az Államtanács, vagy más néven a Központi Népi Kormány, az államszervezet legfőbb végrehajtó hatalma a Kínai Népköztársaságban.

Az Államtanácsot a miniszterelnök, a miniszterelnök-helyettesek, az államtanácsosok, a minisztériumokért és a minisztériumi szintű bizottságokért felelős miniszterek, az Állami Számvevőszék elnöke valamint a főtitkár alkotják.

A miniszterelnököt a Kínai Népköztársaság elnöke, míg a többi minisztert a miniszterelnök nevezi ki az Országos Népi Képviselői Nagygyűlés Állandó Bizottságának döntése alapján. A miniszterelnök, a miniszterelnök-helyettesek és az államtanácsosok legfeljebb két egymást követő cikluson át láthatják el hivatalukat.

Az Államtanács szerkezeti felépítését és az alá tartozó minisztériumok és bizottságok kapcsolati rendszerét az alábbi ábra szemlélteti:

Az Államtanács az alkotmánnyal és a törvényekkel összhangban, az Országos Népi Képviselői Nagygyűlés és annak az Állandó Bizottsága által felhatalmazva az alábbi feladatokat hajtja végre:

- Végrehajtja az Országos Népi Képviselői Nagygyűlés és annak az Állandó Bizottsága által hozott törvényeket és rendeleteket.
- Szervezi és irányítja a politikai, gazdasági, kulturális és nemzetvédelmi igazgatást az egész ország területén.
- Egységesen irányítja a helyi államigazgatási szervek munkáját.
- Közigazgatással kapcsolatos rendeleteket, rendelkezéseket léptet életbe, határozatokat és utasításokat bocsát ki.

⁹ YIN 2010: 65-73; TNPCPRC (3).

- Javaslatokat tesz az Országos Népi Képviselői Nagygyűlésnek vagy az Állandó Bizottságnak.
- Meghatározza a minisztériumok és bizottságok feladatait és kötelességeit.
- Egységes irányítást gyakorol a minisztériumok és a bizottságok munkája felett , valamint irányítja a minisztériumok és a bizottságok hatáskörébe nem tartozó, országos jelentőségű közigazgatási munkát.
- Módosítja, illetve érvényteleníti a minisztériumok vagy a bizottságok által kibocsátott nem megfelelő rendelkezéseket és rendeleteket, illetve a helyi állami szervek által kibocsátott határozatokat.
- Irányítja különböző szintű helyi államigazgatási szervek munkáját
- Meghatározza a feladatkörök és hatáskörök megoszlását a központi kormány, valamint a tartományok, autonóm területek és a közvetlenül a központi kormány alá tartozó városok államigazgatási szervei között.
- Kidolgozza és végrehajtja a népgazdasági és társadalomfejlesztési tervet és az állami költségvetést.
- Irányítja a gazdasági ügyeket, a városok és falvak fejlesztését, az oktatási, a tudományos, kulturális, közegészségügyi, a testnevelési és családtervezési ügyeket, a polgári ügyeket, a közbiztonságot, az igazságszolgáltatást, a honvédelmi építkezést és a nemzetiségi ügyeket.
- Meghatározza a külpolitikát; államközi szerződéseket és megállapodásokat köt.
 - Védi a külföldön élő kínai állampolgárok törvényes jogait és érdekeit, a visszatért tengerentúli kínaiak és a külföldön élő kínai állampolgárok családtagjainak törvény által biztosított jogait.¹⁰¹¹¹²

¹⁰ LCCS (3).

¹¹ YIN 2010: 73-97.

¹² TNPCPRC (4).

A Központi Katonai Bizottság

A mai kínai honvédelmi igazgatás a klasszikus kínai katonai tradíciókat ötvözi a modern, külföldi tapasztalatokon alapuló hadtudománnyal.

A kínai alkotmány, a törvények és a különböző jogszabályok meghatározzák a fegyveres erők összetételét, a honvédelmi igazgatás vezetői szervezetét, a katonai szolgálatra vonatkozó szabályokat, a harcászati stratégiákat és a honvédelmi politikát.

Az alkotmánnyal és a releváns jogszabályokkal összhangban a Kínai Kommunista Párt és a Kínai Népköztársaság erősen központosított és egységesített vezetést gyakorol a katonai tevékenységek és a fegyveres erők fölött. Az Országos Népi Képviselői Nagygyűlés dönt a háború és béke kérdéséről. Ha az Országos Népi Képviselői Nagygyűlés nem ülészik, az Állandó Bizottság dönt a háborús helyzet kihirdetéséről és az általános vagy részleges mozgósításról, amelyet a Kínai Népköztársaság elnöke hirdet ki. Az államtanács irányítja és igazgatja a hadászati célú kutatásokat és a gyártókapacitás elosztását a honvédelem számára. Meghatározza a védelmi finanszírozást és eszközöket, valamint a Központi Katonai Bizottsággal együtt irányítja a katonai mozgósítás előkészítését és végrehajtását.

A Kínai Kommunista Párt Központi Katonai Bizottsága és a Kínai Népköztársaság Központi Katonai Bizottsága egy és ugyanaz a szervezet, azonos tagokkal és feladatokkal. A Központi Katonai Bizottságot egy elnök, egy alelnök és további tagok vezetik, akiket öt évre választ az Országos Népi Képviselői Nagygyűlés vagy az Állandó Bizottság, így nekik tartoznak felelősséggel és beszámolási kötelezettséggel, továbbá az Országos Népi Képviselői Nagygyűlésnek megvan a lehetősége, hogy hivatalából felmentse a Bizottság elnökét vagy bármely más tagját.

A Központi Katonai Bizottság négy parancsnokságból áll, ezek a következők:

- Vezérkar
- Általános Politikai Osztály
- Általános Logisztikai Osztály
- Általános Fegyverzeti Osztály

Szintén a Központi Katonai Bizottság irányítása alatt áll a Hadtudományi Akadémia, a Nemzetvédelmi Egyetem, valamint a Nemzeti Védelmi Technológiai Egyetem.

A Honvédelmi Minisztérium szerves része az államtanácsnak, vagyis a Központi Népi Kormánynak, és ezáltal az államtanács és a Központi Katonai Bizottság kettős vezetése alá tartozik. A Központi Katonai Bizottság és az államtanács közösen koordinálják a védelemorientált tudományos kutatás és termelés irányítását és kezelését.

A nemzeti fegyveres alakulatok katonai tevékenységeinek az irányítója a Vezérkar. Ez szervezi és vezeti a nemzeti fegyveres erők katonai tevékenységét és irányítja a katonai hadműveleteket. Ugyanakkor a vezérkaron belül vannak különböző hivatalok és részlegek, amelyek a hadműveletekért, felderítésért, kommunikációért, kiképzésért, a hadügyekért, a fegyverkezésért, a biztonságért, a tervezésért és tisztekért, a haderőstruktúráért és a mozgósításért, egyszóval a különböző fegyveres szolgálatok és karok ügyeiért felelősek.

Az összes fegyveres erőkkel kapcsolatos politikai feladat ellátásának vezető szerve az Általános Politikai Osztály. Többek között ez a szervezet kezeli a fegyveres erők pártjának a munkáját és meghatározza a politikai feladatait.

Az Általános Logisztikai Osztály felelős a fegyveres erők logisztikai problémáival kapcsolatos munkák irányításáért. Az osztály részét képezi a finanszírozási hivatal, a katonai felszereléssel, az egészségüggyel, a szállítmányozással és laktanyákkal foglalkozó hivatalok.

Az Általános Fegyverzeti Osztály felelős a fegyverkezési felszereléssel kapcsolatos munkákért. Ennek részét képezi az általános tervezési osztály, a kutatási részleg, a fegyveres erők számára különböző szolgáltatások és fegyverek megrendelésével foglalkozó osztály, valamint a kommunikációs felszerelés biztosításáért felelős szerv.¹³¹⁴

A fegyveres erők különböző ágazatainak parancsnoksága

Tengerészeti Parancsnokság

1949 decemberében hozták létre a Központi Katonai Bizottság szerveként azért, hogy biztosítsa a tengerészet igazgatását, vagyis, hogy a tengerészet tudományos kutatásainak, logisztikai és fegyverkezési ügyeinek vezető testülete legyen. Alapvető feladata, hogy felügyelje a haditengerészet épületeit, a háborút előkészítő munkákat, valamint a

¹³ LCCS (2).

¹⁴ TNPCPRC (5).

haditengerészet számára kiadott katonai parancsok teljesítését a Központi Katonai Bizottság alapelvei és politikája szerint. A parancsnokság a parancsnoki osztályból, a politikai osztályból, egy logisztikai részlegből, a technológia és a háború előkészítéséért felelős részlegből, a karbantartási munkákért felelős osztályból, és a haditengerészet légierőjéért felelős osztályból áll.

A légierő parancsnokság

A légierő parancsnokságot azért hozták létre a Központi Katonai Bizottság szerveként, hogy biztosítsa a légierő megfelelő koordinálását. Alapvető feladata, hogy felügyelje a légierő épületét, hogy előkészítse a légierő számára kiadott parancsokat a Központi Katonai Bizottság alapelveinek megfelelően. A parancsnokságot több alkalommal átszervezték, többek között 1985-ben, amikor felállították a parancsnoki központot, a politikai osztályt, a logisztikai részleget valamint a levegő-mérnöki osztályt.

A Második tüzérségi hadtest

A Második tüzérségi hadtest 1966 júliusában alakult, és egy parancsnoki, egy politikai és egy logisztikai részlegből áll. 1975-ben egy tudományos kutatási osztállyal bővült.

Területi katonai parancsnokságok

Az állam közigazgatási körzeteit, földrajzi elhelyezkedését, stratégiai és operatív irányultságokat figyelembe véve felállítottak hét területi katonai parancsnokságot. Ezeket a területi parancsnokságokat azok után a városok után nevezték el, ahol a főhadiszállásuk található, vagyis: Shenyang, Peking, Lanzhou, Jinan, Nanjing, Guangzhou, Chengdu.

A legfőbb funkciójuk, hogy szervezzék és irányítsák a szárazföldi, a tengerészeti és a légvédelmi hadműveleteket és feladatokat a különböző területi katonai parancsnokságokon. Ezáltal közvetlen vezetést gyakorolnak a pártügyek, a katonai kiképzés, az igazgatás, a politikai munka, a hadsereg egységeinek logisztikai és fegyverkezési ellátása felett, valamint a milícia, a katonai szolgálat, a mozgósítás, és a polgári légvédelem irányítását is ellátják. A Központi Katonai Bizottság a fegyveres erők irányítója az országban.

Minden területi katonai parancsnokságnak megvan a saját parancsnoksága, politikai-, logisztikai- és fegyverkezési osztálya.

A vezetés az állam és a Központi Katonai Bizottság esetében azonos, de a Központi Katonai Bizottság felső vezetéséhez hozzá tartoznak a regionális parancsnokok és a szolgálati

főnökök is. Mivel a Népi Felszabadítási Hadsereg a megalakulása óta párt ellenőrzés alatt áll, a katonai vezetés feletti ellenőr nem változott a Központi Katonai Bizottság megalakulásával sem. Bár a két szerv fölött a párhuzamos vezetés elmosódik, de a Központi Katonai Bizottság megtartotta hagyományosan kimagasló pozícióját a felelős katonai ügyek terén.¹⁵

A Legfelsőbb Népi Bíróság

Az igazságszolgáltatási rendszer fontos és meghatározó része az állam politikai berendezkedésének és szintén fontos garanciája a politikai rendszer működésének is. Az igazságszolgáltatási rendszer keretein belül az igazságszolgáltatási szervek és más különleges szervezetek a törvény által felhatalmazva foglalkoznak peres és nem peres ügyekkel is.

A bíráskodás szintjei

A Legfelsőbb Népi Bíróság a legmagasabb bírói szerv az országban, és függetlenül gyakorolja az igazságszolgáltatási jogokat, továbbá szintén a Legfelsőbb Népi Bíróság látja el a legfőbb ellenőrzési szerv szerepét a különböző szintű helyi népi bíróságok és különleges

¹⁵ YIN 2010: 115-142.

népi bíróságok felett. A munkájáról az Országos Népi Képviselői Nagygyűlésnek és az Állandó Bizottságnak tartozik jelentési kötelezettséggel. Az Országos Népi Gyűlés nevezi ki, illetve menti fel a Legfelsőbb Népi Bíróság elnökét és alelnökét mint a Legfelsőbb Népi Bíróság tárgyalási bizottságának tagjait. A Legfelsőbb Népi Bíróság elnökének hivatali ideje öt év, s legfeljebb csak két egymás után következő ciklusban töltheti be ezt a posztot.¹⁶

A Legfelsőbb Népi Bíróság tagjai: az elnök, az alelnök, az elnöklő bírák, az elnöklő bírák helyettesei és a bírák. A Legfelsőbb Népi Bíróság működik büntető, polgári, gazdasági, közigazgatási és az aktuális szükségleteknek megfelelően felállított bíróságként is.

A Legfelsőbb Népi Bíróság részét képezi egy kutatási iroda, az általános ügyek hivatala, a személyzeti osztály, az igazságügyi osztály, az igazgatási ügyek osztálya, a hivatali ügyek irodája, a külügyi iroda és az oktatási részleg is.

A Legfelsőbb Népi Bíróság funkciói és jogai:¹⁷

- Tárgyalások lefolytatása.
- Halálos ítélet jóváhagyása.
- A helyi népbíróságok valamint a különleges szintű népi bíróságok vizsgálatainak felügyelete.
- Helyi népi bíróságok hibás ítéleteinek felfedezése.
- Ítéletek jóváhagyása, ha a büntetőjog nem rögzíti konkrétan a bűncselekményt.
- Magyarázatot kínál a konkrét jogszabályok alkalmazása során

A Legfelsőbb Népi Bíróság munkájára vonatkozó alapelvek:¹⁸

- Egyenlőség elve.
- Nyílt tárgyalás elve.
- Védelemhez való jog
- Kollégiumi panelek elve.
- Függetlenség elve a tárgyalásokban.
- Kihívások elve a tárgyalásokban.¹⁹

¹⁶ CGOWP (1).

¹⁷ CGOWP (2).

¹⁸ CGOWP (3).

Legfőbb Népi Ügyészség

A népi ügyészségek a törvényszéki felügyelet állami szervei. Az ügyészi rendszer csúcsán helyezkedik el a Legfőbb Népi Ügyészség, alatta találhatók a helyi népi ügyészségek és a különleges ügyészségek. Ezek a szervek az őket létrehozó állami szervnek felelősek, míg a Legfőbb Népi Ügyészség az Országos Népi Gyűlés és Állandó Bizottsága felé tartozik beszámolási kötelezettséggel. A főügyész hivatali megbízatása szintén öt évre szól, és csak kétszer töltheti be ezt a posztot.

Akárcsak a helyi Népi Bíróságok, a helyi Népi Ügyészségek is három szintre oszlanak, vannak alapszintű, középszintű és felsőszintű Népi Ügyészségek, ugyanúgy strukturálódnak, mint a bírósági rendszer.

Az alkotmány kimondja, hogy a Népi Ügyészségek a törvényben foglaltak alapján, függetlenül, államigazgatási, társadalmi szervek vagy személyek befolyásolásától mentesen kell gyakorolják vizsgálati jogukat.²⁰

A Kínai Népköztársaság pártrendszere és választási rendszere

A Kínai Népköztársaság pártrendszeréről általánosságban

A Kínai Népköztársaság pártrendszere hivatalosan nem egypártrendszer, hanem „a kínai kommunista párt által vezetett többpárti együttműködés”. A kínai kommunista párton kívül létezik még nyolc úgynevezett demokratikus párt, melyek közös jellemzője, hogy elfogadják a Kínai Kommunista Párt vezető szerepét, hiszen még a Kínai Népköztársaság 1949-es megalakulása előtt szövetségre léptek a Kínai Kommunista Párttal. Ennek a szövetségnek az eredményeképp részt vesznek az ország kormányzásában is, a nyolc párt tagjai helyet kapnak a különböző bizottságokban és testületekben, valamint a Kínai Kommunista Párt különböző

¹⁹ TNPCPRC (6).

²⁰ YIN 2010: 97-113; TNPCPRC (6).

fórumokon egyeztet a demokratikus pártokhoz és különböző társadalmi csoportokhoz tartozókkal.²¹

A Kínai Kommunista Párt

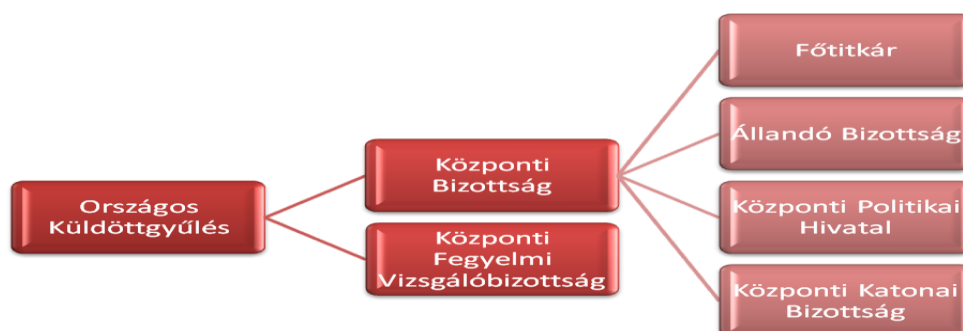
A Kínai Népköztársaság kormányzó pártja a Kínai Kommunista Párt, mely egyaránt rendelkezik központi és helyi szervezetekkel is. A párt alakuló és egyben első országos küldöttgyűlése 1921. július 23-31-e között ülésezett Sanghajban, ugyanakkor a Kínai Kommunista Párt megalapítását minden év július 1-én ünneplik.

A párt vezető testülete a Központi Bizottság, de ha nem ülésezik, akkor a Központi Politikai Hivatal (Politbüro), illetve annak Állandó Bizottsága gyakorolja a hatalmat a Központi Bizottság helyett. Mind a Központi Politikai Hivatal, mind Állandó Bizottságának tagjait a Központi Bizottság plenáris ülésén választják.²²

A Kínai Kommunista Párt a párt programja, alapszabálya és a demokratikus centralizmus elvei alapján szerveződik. Vezető szerepét a jelenleg hatályos alkotmány preambuluma is rögzíti.²³

A kommunista párt strukturálódása

A párt struktúráját az alábbi ábra hivatott szemléltetni:

²¹ YIN 2010: 143-166.

²² CHINA ABC.

²³ CGOWP (6).

A Kínai Kommunista Párt Országos Küldöttgyűlése

A Kínai Kommunista Párt legfontosabb testülete az Országos Küldöttgyűlés, melyet a Központi Bizottság hív össze öt évente, de ha a párt Központi Bizottsága jónak látja, vagy ha a párt helyi szervezeteinek egyharmada igényli, akár korábban is összehívhatja a gyűlést. Amennyiben nem állnak fenn rendkívüli körülmények, az Országos Küldöttgyűlést nem lehet elhalasztani. A küldöttek számát is a Központi Bizottság határozza meg.

Az Országos Küldöttgyűlés fő feladatai és hatáskörei a következők:

- Meghallgatja és megvizsgálja a Központi Bizottság és a Központi Fegyelmi Vizsgálóbizottság jelentéseit
- Megvitatja és meghatározza a párt főbb irányvonalait
- Felülvizsgálja a párt alapszabályzatát
- Megválasztja a Központi Bizottság és a Központi Fegyelmi Vizsgálóbizottság tagjait

A Kínai Kommunista Párt Központi Bizottsága

A Központi Bizottság tagjait az Országos Küldöttgyűlés választja öt éves időtartamra, de az Országos Küldöttgyűlés összehívásától függően ez a periódus rövidebb, de ugyanakkor hosszabb is lehet. Amikor az Országos Küldöttgyűlés nem ülésezik, a Központi Bizottság látja el a párt fő feladatait, valamint képviseli a Kínai Kommunista Pártot. A párt Központi Bizottsága plenáris üléseket tart évente legalább egyszer, amit a Központi Bizottság Központi Politikai Hivatala hív össze.

A Központi Bizottság Központi Politikai Hivatala, a Központi Politikai Hivatal Állandó Bizottsága és a Kínai Kommunista Párt főtitkára

A Központi Bizottság plenáris ülésén választják a párt Központi Politikai Hivatalának és a Központi Politikai Hivatal Állandó Bizottságának tagjait, továbbá a Kínai Kommunista Párt főtitkárát is.

Ha a Központi Bizottság nem ülésezik a Központi Politikai Hivatal és Állandó Bizottsága gyakorolja annak feladat- és hatáskörét, de tevékenységükért a Központi Bizottságnak tartoznak felelősséggel.²⁴

²⁴ CGOWP (5).

A Központi Bizottság Titkársága végzi a Központi Politikai Hivatal és Állandó Bizottságának adminisztratív munkáját.²⁵

A főtitkár tagja a Központi Politikai Hivatalnak és Állandó Bizottságának is, továbbá ő az, aki összehívja ezeknek a szervezeteknek az üléseit, valamint ő a Központi Bizottság Titkárságának is az elnöke.²⁶

A Kínai Népköztársaság választási rendszere

A mai Kínai Népköztársaság területén hierarchikus választási rendszer alakult ki, amelyben a Helyi Népi Képviselői Nagygyűlés képviselőit járási szintig *közvetlenül* választják az állampolgárok, míg a járási szint fölött *közvetett* választás útján kerülnek megválasztásra a képviselők. Az egyetemes választójog alkotmányba foglalt alapelv.

A helyi kormányzatok vezetőit a Helyi Népi Képviselői Nagygyűlés tagjai választják, míg az állam elnökét, és az államtanács elnökét az Országos Népi Képviselői Nagygyűlés választja.

A járások, járási jogú városok, községek, mezővárosok, városi kerületek, Népi Képviselői Nagygyűlésének képviselőit közvetlenül választják a polgárok. Ezen kívül a falubizottságok tagjait és vezetőjét szintén közvetlenül választják. Az alkotmány feljogosítja a helyi Népi Képviselői Nagygyűléseket arra, hogy leváltsák a helyi kormányzat vezetőjét, és helyetteseit.

Az 1979. július 1-i választási törvény értelmében jelöltet állíthat:

- A Kínai Kommunista Párt
- Más pártok
- Tömegszervezetek
- Három másik személy egységes akarata

²⁵ CGOWP (4).

²⁶ CBR.

Hivatalosan a végleges jelöltlistát vita és konzultáció által, vagy egy előzetes választás által kellene összeállítani. A gyakorlat ezzel szemben azt mutatja, hogy a választási bizottság határozza meg a szavazók egy kis csoportjával folytatott konzultációja által.

A választások esetén a jelöltek számának legalább kétszer annyinak kell lennie, mint ahány mandátum van. A választás titkos szavazással történik. Alacsonyabb szintű választási rendszerekben 200-1000 fő szavaz, míg magasabb szinten (pl. tartományi szint) 2000-5000 szavaz egy választási körzetben.

A tartományok, a járási szint feletti városok és a tartományjogú városok közvetett választás útján kerülnek be a képviselők.²⁷

A szavazás mindig az egyel alacsonyabb szintű Képviselői Nagygyűlésekben zajlik.

A közvetlenül ellenőrzött települések kerületekre osztódnak, amelyek közvetett módon választják a képviselőjüket a népi gyűlésekre.²⁸

Az Országos Népi Képviselői Nagygyűlésnek közel háromezer tagja van, akiket öt éves időtartamra választanak. Az Országos Népi Képviselői Nagygyűlés közvetlenül a Központi Kormány alatt álló tartományok, autonóm régiók, települések képviselőiből, valamint a különleges közigazgatási régiók és a fegyveres erők által közvetett módon választott küldötteiből áll. A képviselők száma arányos az adott közigazgatási egységben élő népességgel.²⁹

Fontos rámutatni, hogy a Kínai Kommunista Párt teljes mértékben ellenőrzése alatt tartja a választási eljárást. A közvetlen választásnál és a közvetett választás esetében is előre meghatározott a kvóták száma és aránya, vagyis előre el van döntve, hogy hány képviselőnek, de legfőképpen, hogy milyen arányban kell bekerülnie az adott Népi Képviselői Nagygyűlésbe. A kvóták meghatározásánál elsősorban a Kínai Kommunista Párt útmutatása érvényesül, így elsődleges cél, hogy a Kínai Kommunista Párt kellő létszámú képviselője és kormányzóereje biztosított legyen.

²⁷ NEWSGD.COM.

²⁸ TCO.

²⁹ IPU.

A Kínai Kommunista Párt vezető szerepe

Az alábbiakban megvizsgálom, hogy milyen viszonyban áll a Kínai Kommunista Párt az állam- és közigazgatás különböző szerveivel, testületeivel. Az alkotmány Preambuluma deklarálja a Kínai Kommunista Párt vezető szerepét, de annak pontos mibenlétét az alkotmány nem részletezi. A kormányzás fontos eleme, hogy a Kínai Kommunista Párt irányítása alatt működjenek:

- az Országos Népi Képviselői Nagygyűlés és a helyi Népi Képviselői Nagygyűlések,
- illetve ezek Állandó Bizottsága
- az államigazgatási és közigazgatási szervezetek
- a közintézmények, állami intézmények
- az állami vállalatok

Országos Népi Képviselői Nagygyűlés

Az Országos Népi Képviselői Nagygyűlés konzultatív szerepet tölt be, illetve a '70-es, '80-as években a kommunista rezsim legitimitásának és népszerűsítésének biztosítása volt a feladata. Ugyanakkor az 1980-as évek közepétől a demokratikus centralizmus került előtérbe, így a döntéshozatalban is növekedett a jelentősége.

Országos Népi Képviselői Nagygyűlés határoz a kormány személyi összetételéről, de a Nagygyűlések közvetlenül a Kínai Kommunista Párt irányítása alatt állnak, így a párt az, aki a valóságban meghatározza a politikai irányvonalat az országban.

A Kínai Kommunista Párt és a Népi Képviselői Nagygyűlések viszonyáról elmondható:

- A párt szabja meg a követendő irányelveket
- A párt által közvetlenül benyújtott javaslatok a Nagygyűlés jóváhagyása által a párt akaratát az ország akaratává transzformálják
- A párt irányítja a Népi Képviselői Nagygyűlések és Állandó Bizottságuk munkáját azáltal, hogy határozatokat hoz, útmutatásokat fogalmaz meg a konkrét munkával kapcsolatban
- A Népi Képviselői Nagygyűlések és Állandó Bizottságuk képviselőit elsősorban a Kínai Kommunista Párt jelöltjei töltik be.

Ezek alapján elmondható, hogy az Országos Népi Képviselői Nagygyűlés és annak Állandó Bizottsága voltaképpen csupán eszköz a Kínai Kommunista Párt és a központi kormányzat kezében, amelynek segítségével tevékenységükhöz biztosítják a törvényi háttérrel.³⁰

Az Államelnök

Az alkotmány az Országos Népi Képviselői Nagygyűlés és annak Állandó Bizottsága alá rendeli az államelnököt, akinek az Országos Népi Képviselői Nagygyűlés rendelkezései szerint kell végeznie a feladatait. Tehát elmondható, hogy lényegében nem az elnök dönt az államot érintő fontos kérdésekről, hanem az Országos Népi képviselői Nagygyűlés és az elnök annak az utasításai szerint cselekszik. Az elmúlt évtizedekben a politikai gyakorlat azonban azt mutatja, hogy az államelnöki pozíció a politikai hatalom legfőbb birtokosának járó tiszteletbeli funkcióvá vált. Mindez azt jelenti, hogy annak ellenére, hogy az alkotmány nem biztosít olyan széles jogokat és feladatokat az államelnök számára, ő mégis az egyik legbefolyásosabb vezető a Kínai Népköztársaság életében. Ez a nagymértékű politikai hatalom a párhuzamosan betöltött pártfőtitkári funkciójából fakad és nem az alkotmány által biztosított államelnöki jogokból.³¹

Központi Katonai Bizottság

Az alkotmány közvetlenül az országgyűlés és Állandó Bizottsága alá rendeli, tehát az államtanáccsal azonos szintre helyezi, a Központi Katonai Bizottságot. Kína történelmi tradícióiból is eredeztethető, hogy a fegyveres erők főparancsnoka egyben a legbefolyásosabb politikai személy. A jelenlegi alkotmány alapján a kínai fegyveres erők irányítója Kínai Népköztársaság Központi Katonai Bizottsága, főparancsnoka pedig a bizottság elnöke, de a valóságban a Központi Katonai Bizottságon keresztül a Kínai Kommunista Párt irányítja az ország fegyveres erőit. Nemcsak az államnak, hanem a Kínai Kommunista Pártnak is van Központi Katonai Bizottsága. A párt által irányított Országos Népi Képviselői Nagygyűlés döntése alapján a párt Központi Katonai Bizottságának elnöke és tagjai megegyeznek az állami Központi Katonai Bizottság elnökével és tagjaival, akik ily módon egyidejűleg

³⁰ TNPCPRC (2).

³¹ TNPCPRC (3).

birtokolják ugyanazon funkciót. A párt ezáltal integrálódik az állam alkotmányos rendszerébe.³²

Népi Bíróságok és Népi Ügyészségek

A Népi Bíróságok és a Népi Ügyészségek a Kínai Kommunista Párt irányítása alatt végzik munkájukat. A párt a bíróságokon és az ügyészségeken működő pártszervezeteken keresztül gyakorolja az irányítást, de emellett a különböző szintű pártbizottságaihoz tartozó úgynevezett Politikai és Jogi Bizottságokat rendel a szervek mellé, és ezeken a bizottságokon keresztül döntenek a személyzeti kérdésekről és közvetlenül irányítják a bíróságok és az ügyészségek munkáját.³³

³² TNPCPRC (5).

³³ TNPCPRC (6).

Konklúzió

Amint az a fentiekből kitűnik, a jelenleg is hatályos, 1982-ben elfogadott alkotmány pontosan rögzíti és részletesen leírja a különböző államigazgatási szervek működését, feladatait, hatáskörét.

A kormányzás gyakorlatát vizsgálva ugyanakkor megállapíthatjuk, hogy az alkotmányba foglalt rendszer és a valóságban a Kínai Kommunista Párt által végzett kormányzás között jelentős eltérések vannak.

Tehát a dolgozatom elején feltett kérdésekre, miszerint milyen politikai erő irányítja a Kínai Népköztársaságot, milyen társadalmi csoport kezében összpontosul a kormányzó hatalom, az alábbi válasz adható:

A hatalmon lévő Kínai Kommunista Párt politikája alakította ki a követendő irányvonalakat, hiszen a valóságban a közigazgatási szerveket a Kommunista Párt irányítja és ellenőrzi, ez által ezeknek a szerveknek az alkotmányba foglalt hatáskörükkel a Kínai Kommunista Párt rendelkezik.

Az Országos Népi Képviselői Nagygyűlés és Állandó Bizottsága a törvényhozó hatalom birtokosai a Kínai Népköztársaságban. A nép általi hatalomgyakorlás legfőbb szerve az Országos Népi Képviselői Nagygyűlés illetve a Helyi Népi Képviselői Nagygyűlések. Az alkotmány felruhazza az Országos Népi Képviselői Nagygyűlést a legmagasabb pozícióval, így széles feladat- és hatáskörrel rendelkezik. Ugyanakkor valójában a Kínai Kommunista Párt gyakorolja ezt a hatalmat, hiszen a nagygyűlések képviselői és vezetői többségükben a kommunista párt tagjai, így a Kínai Kommunista Párt tudja érvényesíteni az akaratát.³⁴

A külügyi és diplomáciai kapcsolatokban az elnök az állam legfőbb képviselője, így leginkább ceremoniális és szimbolikus jelentősége van. Ugyanakkor az elmúlt évtizedekben kialakult gyakorlat által, miszerint az államelnök funkcióját a pártfőtitkár tölti be, nagy hatalommal rendelkezik, de ez nem az alkotmányban foglaltakból eredeztethető, hanem a párhuzamosan betöltött posztjával járó jelenség.

Az államtanács, vagy más néven a Központi Népi Kormány az államszervezet legfőbb végrehajtó hatalma. Szervezi és irányítja a politikai, gazdasági, kulturális és nemzetvédelmi

³⁴ TNPCPRC (2).

igazgatást az egész ország területén, de tagjainak többsége a Kínai Kommunista Párt elkötelezett tagja, így az ország irányításán is rajta tudja tartani a kezét a kommunista párt.

A Legfelsőbb Népi Bíróság és a Legfőbb Népi Ügyészség az alkotmány értelmében függetlenül gyakorolják az igazságszolgáltatási jogokat, de ez a gyakorlatban nem tud megvalósulni, hiszen a Kínai Kommunista Párt úgynevezett Politikai és Jogi Bizottságokat rendel a különböző szervek mellé, és ezek a bizottságok rendelkeznek a valódi hatalommal.

Mindezek alapján válasz adható arra a kérdésre is, hogy a kormányzó erő milyen eszközökkel, milyen államberendezkedés segítségével, milyen kormányzati módszerek révén végzi az ország irányítását, hiszen látható, hogy a különböző közigazgatási és államigazgatási szervek struktúráját, működését is, valamint az általuk ellátandó feladatokat is a Párt határozza meg, azáltal, hogy az egyes államigazgatási szervek magas rangú tisztségviselői mind a Kínai Kommunista Párt tagjai is egyben. Ezen túl az is megállapítható, hogy a Kínai Kommunista Párt teljes mértékben ellenőrzése alatt tartja a választási eljárást. Előre meghatározza a kvóták számát, de legfőképpen azok arányát, vagyis előre el van döntve, hogy hány képviselő és milyen arányban kerül majd be az adott Népi Képviselői Nagygyűlésbe. Ez által biztosított a Kínai Kommunista Párt kormányzóereje. Az ország pártstruktúrájának elemzéséből az tűnik ki, hogy bár létezik egy többpárti együttműködés, amelynek kereteit a Kínai Kommunista Párt határozza meg, az abban részt vevő egyéb pártok csekély politikai súlyuk és országban fennálló meggyökerezett hatalmi viszonyok folytán nem tudják érvényesíteni politikai akaratukat.

Annak a kérdésnek a megválaszolásához, hogy a Kínai Népköztársaságban a kormányzás és az államigazgatás az alkotmányában foglaltaknak megfelelően, alkotmányos keretek között folyik-e, magát a kínai alkotmányt kell szemügyre venni.

A kínai alkotmány az ország kormányzásának, az állam adminisztrációjának meghatározását szokásosan az állampolgárok által adott demokratikus legitimációhoz, azaz a kormányzó hatalom képviselőinek választások formájában megnyilvánuló akaratnyilvánításához köti. Az alkotmányban található alapelvek szerint a választások a közigazgatás középszintjéig terjedően európai mércével mérve is megállják a helyüket, a képviselők választása egyenlő és általános választójog alapján, közvetlenül történik. A járási szinttől felfelé terjedően azonban a képviselők megválasztása már nem közvetlenül, a rájuk leadott szavazatok formájában történik. A felsőbb szintek képviselői helyei a Képviselői Nagygyűléseken leadott szavazatok szerint alakulnak.

A Képviselői Nagygyűlések kvótáit és arányszámait a Kínai Kommunista Párt tagjai határozzák meg, így kormányzás kiinduló pontját jelentő választási eljárás felülről meghatározott, amelynek alkotmánnyal való összeegyeztethetősége megkérdőjelezhető.

A közigazgatás rendszerének gerincét jelentő felső szintű államigazgatási szervek vezetőinek kinevezése tekintetében ugyancsak érvényesül a pártvezetés egyedurialma és akarata, amely meghatározza a vezető pozíciók betöltésére hivatott személyi kört, ezzel a pártérdekek irányába formálva az államigazgatás rendszerét.

Irodalomjegyzék:

BRODSGAARD, KJELD ERIC – ZHENG, YONGNIAN: *The Chinese Communist Party in Reform*. New York, Routledge, 2006.

BROWN, KERRY: *Friends and Enemies: The past, present and the future of the communist party of China*. London, Anthem Press, 2009.

CBR = *China Business Review*. In: <https://www.chinabusinessreview.com/public/1005/prc-government-chart.pdf> (2012.11.21)

CGOWP = *Chinese Government's Official Web Portal*. (1) In: http://english.gov.cn/2008-03/16/content_921794.htm (2012.11.19)

CGOWP. (2) In: http://english.gov.cn/2005-09/02/content_28480.htm (2012.11.18)

CGOWP. (3) In: http://english.gov.cn/2005-09/02/content_28483.htm. (2012.11.21)

CGOWP. (4) In: http://english.gov.cn/2005-09/02/content_28610.htm (2012.11.16)

CGOWP. (5) In: http://english.gov.cn/2005-09/02/content_28612.htm (2012.11.19)

CGOWP. (6) In: http://english.gov.cn/2007-10/22/content_923081.htm (2012.11.19)

CHINA ABC. In: <http://hungarian.cri.cn/chinaabc/chapter2/chapter20401.htm>

DALLMAYR, FRED – ZHAO, TINGYANG: *Contemporary Chinese Political Thought: Debates and Perspectives*. Lexington, The University Press of Kentucky, 2012.

GORE, LANCE L. P: *The Chinese Communist Party and China's Capitalist Revolution: The political impacts of market*. New York, Routledge, 2011.

IPU = INTER-PARLIAMENTARY UNION. In: http://www.ipu.org/parline/reports/2065_B.htm (2012.11.21)

JORDÁN GYULA: *Az ég magas, a császár messze van – Igazságszolgáltatás, jog és politika Kínában*. Budapest, ELTE Eötvös Kiadó, 2008.

JORDÁN GYULA: *Kína története*. Budapest, Aula, 1999.

KISLEXIKON. In: http://www.kislexikon.hu/kinai_kommunista_part.html (2012.11.18)

LCCS = *Library of Congress Country Studies*. (1) In: [http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field\(DOCID+cn0280\)](http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field(DOCID+cn0280)) (2012.11.15)

LCCS. (2) In: [http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field\(DOCID+cn0284\)](http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field(DOCID+cn0284)) (2012.11.28)

LCCS. (3) In: [http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field\(DOCID+cn0295\)](http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field(DOCID+cn0295)) (2012.11.18)

LI, CHENG: *China's Changing Political Landscape: Prospects for Democracy*. Washington, The Brookings Institution, 2008

NEWSGD.COM. In: http://www.newsgd.com/specials/BeijingOlympics/BasicFacts/content/2008-07/28/content_4500032.htm (2012.11.15)

ONGO. In: <http://www.ongo.hu/elmenybeszamolok/1660?req=elmenybeszamolok%2F1660> (2012.11.19)

P. SZABÓ SÁNDOR: „A „Pekingi konszenzus” – közigazgatás és gazdaságirányítás a Kínai Népköztársaságban.” In: *Pro Publico Bono*. 2011/2. 149-162. (a)

P. SZABÓ SÁNDOR: „Alkotmányos berendezkedés és kormányzás Kínában” In *Pro Publico Bono*. TÁMOP Speciál. 2011. (b)

SHAMBAUGH, DAVID: *China's Communist Party*. Washnigton, Woodrow Wilson Center Press, 2008.

SULLIVAN, LAWRENCE R: *Historical Dictionary of the Chinese Communist Party*. Lanham, Scarecrow Press, 2012.

TANG, WENFANG: *Public Opinion and Political Change in China*. Stanford, Stanford University Press, 2005.

TCO = *The Chinese Outpost*. In: <http://www.chinese-outpost.com/chinapedia/government-and-politics/electoral-system.asp> (2012.11.16)

TNPCPRC = THE NATIONAL PEOPLE'S CONGRESS OF THE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA. (1) In: http://www.npc.gov.cn/englishnpc/Constitution/2007-11/15/content_1372962.htm (2012.11.15)

TNPCPRC. (2) In: http://www.npc.gov.cn/englishnpc/Constitution/2007-11/15/content_1372965.htm (2012.11.16)

TNPCPRC. (3) In: http://www.npc.gov.cn/englishnpc/Constitution/2007-11/15/content_1372966.htm (2012.11.10)

TNPCPRC. (4) In: http://www.npc.gov.cn/englishnpc/Constitution/2007-11/15/content_1372967.htm (2012.11.18)

TNPCPRC. (5) In: http://www.npc.gov.cn/englishnpc/Constitution/2007-11/15/content_1372968.htm (2012.11.19)

TNPCPRC. (6) In: http://www.npc.gov.cn/englishnpc/Constitution/2007-11/15/content_1372991.htm (2012.11.21)

VAMOS PÉTER: „A kínai nagyhatalom születése.” In: *História*. 2006/1. (a)

VAMOS PÉTER: „Kína modernizációja” In: *História*. 2006/1. (b)

YIN, ZHONGQING: *China's Political System*. Hanban, China Intercontinental Press, 1999.

ZHENG, YONGNIAN: *The Chinese Communist Party as Organizational Emperor: Culture, Reproduction and Transformation*. New York, Routledge, 2010